בְּאֵר הַגּוֹלָה קכו: הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן צב צג צד

כְּדֵי הִלּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, מִשּׁוּם נִיצוֹצוֹת. וְהַמִּתְפַּלֵּל לֹא (יפ) יַשְׁתִּין עַד שֶׁיִּשְׁהֶא (לג) כְּדֵי הִלּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, שֶׁכָּל אַרְבַּע אַמּוֹת תְּפִלָּתוֹ שְׁגוּרָה בְּפִיו וְרָחוֹשֵׁי מְרַחֲשִׁין שִׁפְוָותֵיהּ: ט * מ הָרוֹקֵק לֹא יִתְפַּלֵּל עַד שֶׁיִּשְׁהֶא אַרְבַּע אַמּוֹת. הַמִּתְפַּלֵּל לֹא יָרוֹק עַד שֶׁיִּשְׁהֶא אַרְבַּע אַמּוֹת. וְדוֹקֵא (יכ) (לד) לִרְצוֹנוֹ, אֲבָל אִם נִזְדַּמֵּן לוֹ רֹק מֵתֶר (לה) * (וְעַיֵּין לְקַמָּן סִימָן צ"ז (פ"ט)): י נ טוֹב לִתֵּן צְדָקָה קֹדֶם (לו) תְּפִלָּה:

מ יְרוּשַׁלְמִי שָׁם (פ"ג ה"א). נ בָּבָא בְּתְרָא (י.).

צג קֹדֶם שֶׁיִּתְפַּלֵּל צָרִיךְ לְשִׂחוֹת. וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א אִישָׁהּ (פ) (א) שָׁעָה אַחַת קֹדֶם שֶׁיָּקוּם לְהִתְפַּלֵּל כְּדֵי (ב) שֶׁיְּכַוֵּן לִבּוֹ לַמָּקוֹם, וְשָׁעָה אַחַת אַחַר הַתְּפִלָּה שֶׁלֹּא תְּהֵא נִרְאֵית עָלָיו כְּמַשָּׂאוֹי שֶׁמְּמַהֵר לָצֵאת מִמֶּנָּה: ב ב לֹא יַעֲמֹד לְהִתְפַּלֵּל אֶלָּא (ג) בְּאֵימָה וְהַכְנָעָה, (ד) לֹא מִתּוֹךְ שְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ וּדְבָרִים בְּטֵלִים, וְלֹא מִתּוֹךְ כַּעַס, אֶלָּא מִתּוֹךְ שִׂמְחָה כְּגוֹן דִּבְרֵי תַּנְחוּמִין שֶׁל תּוֹרָה סָמוּךְ לִגְאֻלַּת מִצְרַיִם אוֹ סָמוּךְ לִ׳תְּהִלָּה לְדָוִד׳ שֶׁכָּתוּב בּוֹ ׳רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה׳, ׳שׁוֹמֵר ה׳ אֶת כָּל אוֹהֲבָיו׳: ג גאֵין עוֹמְדִים לְהִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ דִּין וְלֹא מִתּוֹךְ הֶלְכָה שֶׁלֹּא יְהֵא לִבּוֹ טָרוּד בָּהּ, אֶלָּא מִתּוֹךְ הֶלְכָה (ג) (ה) פְּסוּקָה. הַגָּהּ: וְהֵינוּ נַמִי כְּמוֹ מִתּוֹךְ שִׂמְחָה, כִּי ׳פִּקּוּדֵי ה׳ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב׳ (תהלים יט ט) (טור): ד ד הָעוֹסֵק בְּצָרְכֵי צִבּוּר כְּעוֹסֵק בַּתּוֹרָה דָּמֵי, פְּרוּשׁ (ו) לְעִנְיַן לַעֲמֹד מִתּוֹכוֹ (ז) לְהִתְפַּלֵּל, שֶׁגַּם זוֹ שִׂמְחָה הִיא לוֹ שֶׁעוֹסֵק בְּצָרְכֵי צִבּוּר. ה וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים דְּהֵינוּ (ז) לְעִנְיַן דְּאֵינוֹ צָרִיךְ לִפְסֹק (ה) [ה] (ח) לְהִתְפַּלֵּל:

א בְּרָכוֹת ל׳ (ע״ב). ב שָׁם (ל״ב) [ל״א] (ע״א) וְרַשׁ״י (ד״ה אלא). ג שָׁם ל״א ע״א. ד יְרוּשַׁלְמִי שָׁם (פ״ה ה״א). ה טוּר וּבֵית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש העוסק) בְּשֵׁם הָרַמְבַּ״ם (פ״ו ה״ח) וּסְמַ״ג (עשין יט).

צד צָרִיךְ לְכַוֵּן נֶגֶד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְדִין הָרוֹכֵב אוֹ יוֹשֵׁב בִּסְפִינָה. וּבוֹ ט׳ סְעִיפִים:

א אִבְּקוּמוֹ לְהִתְפַּלֵּל, אִם הָיָה עוֹמֵד (א) בְּחוּץ לָאָרֶץ יַחֲזִיר פָּנָיו (ב) כְּנֶגֶד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (ג) ב וִיכַוֵּן גַּם

א בְּרָכוֹת ל׳ (ע״א). ב רַבֵּנוּ יוֹנָה שָׁם (כ: ד״ה היה).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ד (ה) [ו] לְהִתְפַּלֵּל. עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב, וְעַיִן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה לְעֵיל סִימָן (ע׳) [ע״א] (סק״ב) מַה שֶּׁכָּתְבְנוּ בָּזֶה:

בְּאֵר הֵיטֵב

ח (ו) יַשְׁתִּין. אֲבָל מֵתֶר לְהִשְׁתִּין בְּמָקוֹם שֶׁהִתְפַּלֵּל. שֶׁלּוֹטְשִׁין פְּאֲצִילו״ס מֵתֶר, עַיִן שָׁם: וּמִכָּל מָקוֹם מִדַּת חֲסִידוּת שֶׁלֹּא לְהַשְׁתִּין בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל תְּפִלָּה. מְגִלָּה דַּף כ״ז (ע״ב) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״י): ט (יג) לִרְצוֹנוֹ. פְּרוּשׁ מִי שֶׁרוֹקֵק מְחֻמַּת טִיהוּל. הָרַא״ש (פ״ג סי׳ לט):

א (ע) שָׁעָה אַחַת. תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (כא. ד״ה חסידים) הוֹכִיחוּ מִגְּמָרָא (לב:) דְּאַף עַל גַּב דִּבְכָל מָקוֹם דִּקְאָמְרִינַן שָׁעָה שָׁעָה מֵעַטָּת, הָכָא פְּרוּשׁ שָׁעָה אַחַת מִי״ב שָׁעוֹת בַּיּוֹם. וּמִיהוּ זֶהוּ לַחֲסִידִים וְלִשְׁאָר עַם דֵּי בְּשָׁעָה מֵעַטָּת. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א): (ג) שֶׁיְּכַוֵּן. הָאַר״י ז״ל הָיָה מִתְפַּלֵּל תּוֹךְ הַסֵּפֶר כְּדֵי שֶׁיְּכַוֵּן מֵאוֹ (שער הכוונות סוף ענין בית הכנסת). וְהַכֹּל לְפִי מַה שֶּׁהָאָדָם מַרְגִּישׁ בְּנַפְשׁוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): ג (ג) פְּסוּקָה. דְּהֵינוּ שֶׁלֹּא יַעֲסֹק בְּפִלְפּוּל קֹדֶם הַתְּפִלָּה, אֲבָל אִם עָסַק בְּפִלְפּוּל וְהִתְחִילוּ הַצִּבּוּר לְהִתְפַּלֵּל יִתְפַּלֵּל עִמָּהֶם, וּבְפָרָט הָאִידָּנָא שֶׁאֵין מְכַוְּנִין. כֵּן כָּתַב מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג): ד (ז) לְהִתְפַּלֵּל. נִרְאֶה לִי דְּוַקָא בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ טָרְדָּא, דּוּמְיָא דַּהֲלָכָה פְּסוּקָה. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד): (ה) לְהִתְפַּלֵּל. וְאֵין צָרִיךְ

בְּאוּר הֲלָכָה

לְקַמָּן בְּסִימָן קנ״ח סָעִיף קָטָן ט׳ וְחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר:

ט * הָרוֹקֵק וְכוּ׳. וְדוֹקָא וְכוּ׳. עַיִן בְּחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל כב סט״ז) דְּמִשְׁמַע מִדְּבָרָיו דְּהַאי וְדוֹקָא קָאֵי גַּם כֵּן אָרַיְשָׁא, וְלֹא נְהִירָא. וּבְתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (יד. ד״ה אי הכי) גַּם כֵּן לֹא נִזְכַּר הַקּוֹלָא דְּנִזְדַּמֵּן רַק אֲרוֹקֵק אַחַר הַתְּפִלָּה:

* וְעַיֵּן בְּסִימָן צ״ז. עַיִן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ק לה). וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ק יא) מִסְתַּפֵּק דְּאָפְשָׁר תַּכָּף לְאַחַר הַתְּפִלָּה חֲמִירָא טְפֵי וְאָסוּר בְּכָל גַּוְנֵי עַד שֶׁיִּשְׁהֶא, דְּבָזֶה לֹא שַׁיָּךְ הַטַּעַם מִשּׁוּם טָרְדַּת הַלֵּב, וּמִסְתִּימַת לְשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ מַשְׁמַע לְהָקֵל בָּזֶה כְּהַתַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (שם):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(לג) כְּדֵי הִלּוּךְ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר הַזְּמַן שֶׁל הִלּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, (כט) אֲבָל לְאַחַר שֶׁשָּׁהָא שִׁעוּר זֶה מֻתָּר לְהַשְׁתִּין אַף בַּמָּקוֹם שֶׁהִתְפַּלֵּל. וּמִכָּל מָקוֹם מִדַּת חֲסִידוּת שֶׁלֹּא לְהַשְׁתִּין בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל תְּפִלָּה. (ל) כָּתַב בְּסֵפֶר חֲסִידִים סִימָן (תתכ״ח) [תתכ״ח] שֶׁאֵין לְהַשְׁתִּין אוֹ לָרֹק בְּמָקוֹם שֶׁכִּסָּה דַּם חַיָּה וְעוֹף בִּכְרָכָה בְּעוֹד שֶׁהַדָּם מְכַסֶּה: ט (לד) לִרְצוֹנוֹ. פְּרוּשׁ מִי שֶׁרוֹקֵק מֵחֲמַת טִיהוּל (הָרַא״ש (פ״ג סי׳ לט)]: (לה) וְעַיֵּן בְּסִימָן צ״ז. רְצוֹנוֹ לוֹמַר דִּלְפָעָמִים מֵתֶר אַף בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה: י (לו) תְּפִלָּה. דִּכְתִיב (תהלים יז טו) ׳אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ׳.

(לא) וּבְאֵיזֶה קְהִלּוֹת קְדוֹשׁוֹת נָתְקַן הַמִּנְהָג לִתֵּן צְדָקָה כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְהַפָּסוּק ׳וְהָעֹשֶׁר וְכוּ׳ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל׳. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנּוֹהֲגִין לְקַבֵּץ צְדָקָה בְּעֵת קְרִיאַת הַתּוֹרָה וְהוּא שֶׁלֹּא כַּהֲגָן, דִּמְבַטְּלִים עַל יְדֵי זֶה מִלִּשְׁמֹעַ קְרִיאַת הַתּוֹרָה וַעֲנִיַּת בָּרְכוּ אֶת ה׳ וְכוּ׳:

א (א) שָׁעָה אַחַת. תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (כא. ד״ה חסידים) הוֹכִיחוּ מִגְּמָרָא (לב:) דְּאַף עַל גַּב דִּבְכָל מָקוֹם דִּקְאָמְרִינַן שָׁעָה שָׁעָה מוּעָטָת, הָכָא פְּרוּשׁוֹ שָׁעָה אַחַת מִשְּׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת בַּיּוֹם. (ע) וּמִיהוּ זֶה לַחֲסִידִים, וְלִשְׁאָר עָם דֵּי בְּשָׁעָה מוּעָטָת שֶׁיִּשְׁהֶא קֹדֶם שֶׁיַּתְחִיל, שֶׁהוּא כְּדֵי הִלּוּךְ שְׁמוֹנָה טְפָחִים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן צ׳ סוֹף סָעִיף כ׳, עַיֵּן שָׁם. כָּתַב בְּסֵדֶר הַיּוֹם (סדר הלימוד אחר התפילה) אִם יָכוֹל לְהִתְעַכֵּב עַד שֶׁלֹּא יִשְׁאַר עֲשָׂרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת כְּדַאי שֶׁיְּכַוֵּן מְאֹד (שער הכוונות סוף ענין בית הכנסת), (ס) גַּם שֶׁלֹּא לְהַבְלִיעַ נְקֻדָּה, (ג) וְהַכֹּל לְפִי מַה שֶּׁמַּרְגִּישׁ הָאָדָם בְּנַפְשׁוֹ: ב (ג) בְּאֵימָה וְהַכְנָעָה. שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ב יא) ׳עִבְדוּ אֶת ה׳ בְּיִרְאָה׳, הֵינוּ הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא לָנוּ בִּמְקוֹם עֲבוֹדָה, עֲשׂוּ אוֹתָהּ בְּיִרְאָה: (ד) לֹא מִתּוֹךְ וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּמִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר שֶׁאֵין עוֹמְדִים אֶלָּא מִתּוֹךְ אֵימָה וְהַכְנָעָה, אֲלָא כֵּיוָן דְּאֵין כָּל אֶחָד יָכוֹל לְזַהֵר לְהַכְנִיס בְּלִבּוֹ הַכְנָעָה וְאֵימָה, עַל כָּל פָּנִים לֹא יִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ שְׂחוֹק אֶלָּא מִתּוֹךְ שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה [בַּ״ח (סק״א)]: ג (ה) פְּסוּקָה. (ז) שֶׁאֵין בָּהּ עִיּוּן וְלֹא מַחֲלֹקֶת כְּדֵי שֶׁלֹּא יָטְרֵד עַל יְדֵי זֶה בִּתְפִלָּה. וּמִכָּל מָקוֹם (ה) אִם עָסַק בְּפִלְפּוּל הֲלָכָה וְהִתְחִילוּ הַצִּבּוּר לְהִתְפַּלֵּל, יִתְפַּלֵּל עִמָּהֶם, וּבְפָרָט עַכְשָׁו שֶׁאֵין מְכַוְּנִים כָּל כָּךְ בִּתְפִלָּה, וְלֹא הַזְּהִירוּ אֶלָּא לְכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא יַעֲסֹק בְּפִלְפּוּל קֹדֶם הַתְּפִלָּה: ד (ו) לְעִנְיַן לַעֲמֹד. וּבִלְבַד (ו) שֶׁיְּהֵא דּוֹמֶה לַהֲלָכָה פְּסוּקָה, שֶׁלֹּא יְהֵא בָּהּ דָּבָר שֶׁל טִרְדָּה. (ז) וּמִכָּל מָקוֹם אֵין לְבַטֵּל תְּפִלַּת הַצִּבּוּר מִשּׁוּם זֶה, וְכָל שֶׁכֵּן אִם מִתְיָרֵא שֶׁיַּעֲבֹר הַזְּמַן דִּרְשָׁאי לְהִתְפַּלֵּל: (ז) לְעִנְיַן וְכוּ׳. וְכֵן פְּסְקוּ הָאַחֲרוֹנִים: (ח) לְהִתְפַּלֵּל. (ס) וַאֲפִלּוּ אִם יַעֲבֹר זְמַן הַתְּפִלָּה, אִם אֵין שָׁם מִי שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל אֶלָּא הוּא וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ע׳ (ס״ד). (ט) וְאֵין צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה שְׁתַּיִם בְּשָׁבִיל תַּשְׁלוּמֵי שַׁחֲרִית, שֶׁכֵּיוָן שֶׁכְּשָׁעַת חוֹבָתוֹ הָיָה פָּטוּר מִמֶּנָּה מִן הַדִּין אֵין צָרִיךְ לְתַשְׁלוּמִין כְּלָל:

א (א) בְּחוּץ לָאָרֶץ וְכוּ׳. פְּרוּשׁ (פ) כְּשֶׁעוֹמֵד בְּחוּץ לָאָרֶץ לְמִזְרָחָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יְכַוֵּן פָּנָיו לַמַּעֲרָב שֶׁהוּא כְּנֶגֶד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּכְשֶׁעוֹמֵד מִצַּד מַעֲרָב כְּמוֹ בִּמְדִינוֹתֵינוּ יַהֲפֹךְ פָּנָיו לְמִזְרָח, וְכֵן בְּכָל הָרוּחוֹת. וְכֵן הַבָּאוּר בַּמֶּה שֶׁכָּתַב לְקַמָּן: הָיָה עוֹמֵד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יַחֲזִיר פָּנָיו וְכוּ׳ הָיָה עוֹמֵד בִּירוּשָׁלַיִם יַחֲזִיר פָּנָיו וְכוּ׳: (ב) כְּנֶגֶד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ׳. שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א׳ ח מח) ׳וְהִתְפַּלְלוּ אֵלֶיךָ דֶּרֶךְ אַרְצָם׳: (ג) וְיכַוֵּן וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר (ג) יְכַוֵּן לִבּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהַחֲזִיר פָּנָיו נֶגְדָּם, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁיְּחַשֵּׁב בְּלִבּוֹ וְרָעָיוֹנוֹ כְּאִלּוּ הוּא עוֹמֵד בַּמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַיִם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מט) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט): (נ) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ט): י (נא) פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ט): א (נב) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א): (נג) פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ב): (נד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): ג (ד) דְּרָכֵי מֹשֶׁה (אות א) וּפְרִי מְגַדִּים (א״א סק״ג): (ה) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג): ד (ו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד): (ז) פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ג): (ח) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה): (ט) דְּרִישָׁה בְּיוֹרֶה דֵּעָה שמ״א (סק״ג) וּנְקֻדּוֹת הַכֶּסֶף (פל הס״ז שם סק״ה) וּשְׁאַרֵי אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּט״ז לְקַמָּן בְּסִימָן ק״ח (סק״א): א (י) פְּרִישָׁה (דרישה סק״א): (כ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן צד

לִירוּשָׁלַיִם וְלַמִּקְדָּשׁ וּלְבֵית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים. הָיָה עוֹמֵד בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, יַחֲזִיר פָּנָיו (ד) כְּנֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם וְיכַוֵּן גַּם לַמִּקְדָּשׁ וּלְבֵית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים. הָיָה עוֹמֵד בִּירוּשָׁלַיִם, יַחֲזִיר (ה) פָּנָיו לַמִּקְדָּשׁ וְיכַוֵּן גַּם כֵּן לְבֵית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים. * הָיָה עוֹמֵד (ו) אֲחוֹרֵי (ז) הַכּוֹתֶל, מַחֲזִיר (ח) פָּנָיו לַכּוֹתֶל: **ב** [ג]אִם מִתְפַּלֵּל (ח) לְרוּחַ מִשָּׁאָר, (ט) רוּחוֹת, יְצַדֵּד פָּנָיו לְצַד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִם הוּא בְּחוּץ לָאָרֶץ, וְלִירוּשָׁלַיִם אִם הוּא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלַמִּקְדָּשׁ אִם הוּא בִּירוּשָׁלַיִם. הַגָּה: (ט) וְאָנוּ שֶׁמַּחֲזִירִין (י) פָּנֵינוּ (יא) נֶגֶד אֶמְצַע הַיּוֹם (הגהות אלפסי החדשים (שנטי הגטריס כ: פוסק ג)). וּמִי שֶׁרוֹצֶה לְקַיֵּם אֲמָרָם הָרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין אוֹ לְהַחְכִּים יַדְרִים, מִכָּל מָקוֹם (יב) יְצַדֵּד פָּנָיו

ג מוהר"א אבוהב (על הטור ד"ה ותימא על המנהג) ופסמ"ג (עשין יט).

בַּאֵר הַיטֵב

לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה שְׁתַּיִם, כֵּיוָן דִּבְשָׁעַת חוֹתְמוֹ הָיָה פָּטוּר מִן הַדִּין. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה) וּדְרִישָׁה בְּיהוֹדָה דָּעָה סִימָן שמ"א (סק"ג), וּדְלֹא כְּטַ"ז בְּסִימָן ק"ח סָעִיף קָטָן א' עַיֵּן שָׁם:

א (ה) **הַכַּפָּרַת.** פֵּרוּשׁ בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ: **ב** (ט) **רוּחוֹת.** פֵּרוּשׁ בְּמָקוֹם שֶׁמְּנַהֲגָם כָּךְ אוֹ שֶׁיּוֹשֵׁב עַל הַחֻמָּר. (ג) **לְמִזְרָח.** עַיֵּן ט"ז (סק"א) שֶׁהָעֶלָה דְּאִם שִׁכַּח וְהִתְפַּלֵּל לְצָפוֹן אוֹ לְדָרוֹם יַהֲפֹךְ פָּנָיו לְצַד הַמִּזְרָח, וְאִם הִתְפַּלֵּל לְמַעֲרָב לֹא יַהֲפֹךְ פָּנָיו לַצַּד, דְּאִם כֵּן יִהְיֶה פָּנָיו נֶגֶד צָפוֹן אוֹ דָּרוֹם, וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה דְּאֵין צָרִיךְ לְהַפְסִיק וְלַעֲקֹר רַגְלָיו כְּדֵי לְהִתְפַּלֵּל לְמִזְרָח, (כ"כ בה"ט) שְׁכִינָה בְּכָל מָקוֹם, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּבְתִשְׁובַת יַד אֶלְיָהוּ סִימָן א' חוֹלֵק וְכָתַב דְּצָרִיךְ לְהַפְסִיק וְלֵילֵךְ לְהִתְפַּלֵּל לְצַד מִזְרָח וְהִסְכִּים עִמּוֹ גְּדוֹל אַחַר הַסְכִּים עִם הַשַּׁ"ץ, עַיֵּן שָׁם בְּאָרְכָּה. בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁהֲעֶמִידוּ בּוֹ אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ לְצַד דָּרוֹם שֶׁל הָעוֹלָם וְכָל הַמִּתְפַּלְּלִים נֶגֶד דָּרוֹם, יוֹכִל לְהִתְפַּלֵּל לְצַד מִזְרָח שֶׁהוּא אַף שֶׁכָּל הַקָּהָל מִתְפַּלְּלִים נֶגֶד דָּרוֹם, וְאֵין כָּאן מְשׁוּם יוֹהֲרָא וְלֹא מְשׁוּם אֵיבָה. יַד אֶלְיָהוּ סִימָן א'. וְגָדוֹל אֶחָד שָׁם חוֹלֵק עָלָיו רַק יִתְפַּלֵּל לְצַד שֶׁהַצִּבּוּר מִתְפַּלְּלִין עַיֵּן שָׁם: (ד) **הָאָרוֹן.** עַיֵּן בְּלְבוּשׁ הַצִּיּוּר לְהַעֲמִיד כֹּתֶל מִזְרָחִי נֶגֶד קֶרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [ג] **לְמִזְרָח.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת פְּאֵר הַדּוֹר (סי' קנ) לְהָרַמְ"ם מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ נֶגֶד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּרָאוּי, אַף שֶׁאֲחוֹרָיו אֶל כֹּתֶל בֵּיתוֹ שֶׁהוּא כֹּתֶל בֵּית הַכְּנֶסֶת, אֵין בָּזֶה וְלֹא וְאֵינוֹ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בִּמְקוֹם קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים: (ד) **כְּנֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם.** שֶׁנֶּאֱמַר (שם שם מד) 'וְהִתְפַּלְלוּ אֶל ה' דֶּרֶךְ הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ': (ה) **פָּנָיו לַמִּקְדָּשׁ.** שֶׁנֶּאֱמַר (דברי הימים ב' ו לב) 'וְהִתְפַּלְלוּ אֶל הַבַּיִת הַזֶּה': (ו) **אֲחוֹרֵי הַכַּפֹּרֶת.** פֵּרוּשׁ (ג) בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ: (ז) **פָּנָיו לַכַּפֹּרֶת.** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כו) 'וְהִתְפַּלְלוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה', (ד) וְיִרְאֶה אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא עוֹמֵד לִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת: **ב** (ח) **לְרוּחַ מִשָּׁאָר רוּחוֹת.** כְּגוֹן (ה) שֶׁרוֹצֶה לְהַחְכִּים אוֹ לְהַעֲשִׁיר וְאָמְרוּ חֲזַ"ל (ב"ב כה:) הִרְצָה לְהַחְכִּים יַדְרִים לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין, אוֹ (ו) כְּגוֹן שֶׁרוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהַחֲזִיר אֶת עַצְמוֹ לְצַד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִכָּל מָקוֹם יְצַדֵּד פָּנָיו לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (מלכים א' ח מח) 'וְהִתְפַּלְלוּ אֵלֶיךָ דֶּרֶךְ אַרְצָם': (ט) **וְאָנוּ שֶׁמַּחֲזִירִין וְכוּ'.** וּלְפִי שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל לְצַד מִזְרָח (ו) נֶהֱגוּ לְקַבֵּעַ הַהֵיכָל שֶׁפֶּתַח תּוֹרָה בְּתוֹכוֹ בְּכֹתֶל מִזְרָחִי, (ח) וְאִם אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְקַבֵּעַ בַּמִּזְרָח יְקַבֵּעַ בַּדָּרוֹם, וְעַל כָּל פָּנִים לֹא לְמַעֲרָב שֶׁיִּהְיֶה אֲחוֹרֵי הָעָם לַהֵיכָל. (ט) וּמִיהוּ אֲפִלּוּ קָבְעוּ הַהֵיכָל בְּכֹתֶל אַחֵר צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל לְהַחֲזִיר פָּנָיו לְמִזְרָח: (י) **פָּנֵינוּ לַמִּזְרָח.** וְאִם עָמַד לְצָפוֹן אוֹ לְדָרוֹם וְהִזְכִּירוּ לוֹ, (י) אָסוּר לַעֲקֹר רַגְלָיו לְהַפֵּךְ לְמִזְרָח, אֶלָּא יַעֲקֹם פָּנָיו לְמִזְרָח, וְדֵי בָּזֶה (יא) אֲפִלּוּ אִם מִתְפַּלֵּל עִם אֲחֵרִים שְׁפָנֵיהֶם לְמִזְרָח, וְאִם אִי אֶפְשָׁר אוֹ שֶׁעוֹמֵד פָּנָיו לְמַעֲרָב יְכַוֵּן לִבּוֹ לְקָדְשֵׁי קָדָשִׁים (יב) וְלֹא יַעֲקֹר רַגְלָיו. [א]אַף אִם מִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת דְּאוֹשָׁא מִלְּתָא, מְצַדֵּד בְּפִרְקֵי מְגִדִּים (מש"ז סק"א) לוֹמַר דְּיַהֲפֹךְ אֶת עַצְמוֹ לְצַד הַקָּהָל וְכֵן פָּסַק בְּסֵפֶר שֻׁלְחַן שְׁלֹמֹה (ס"א). בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁהֶעֱמִידוּ בּוֹ אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ לְצַד דָּרוֹם הָעוֹלָם וְכָלָם מִתְפַּלְּלִים נֶגֶד אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ שֶׁהוּא לְצַד דָּרוֹם, אַף שֶׁהוּא שֶׁלֹּא כְּהָגֵן וְכִנַּ"ל בְּסָעִיף קָטָן ט', מִכָּל מָקוֹם הַבָּא לְהִתְפַּלֵּל שָׁם, (יג) יִתְפַּלֵּל לְצַד שֶׁהַצִּבּוּר מִתְפַּלְּלִין אַף יְצַדֵּד פָּנָיו לַמִּזְרָח: (יא) **נֶגֶד אֶמְצַע הַיּוֹם.** הַאי לִישְׁנָא לְאוֹ דַּוְקָא, אֶלָּא רְצוֹנוֹ לוֹמַר (יד) בְּעֶרֶךְ חֲצִי שָׁעָה אוֹ שָׁעָה אַחַר כְּךָ שָׁאנוּ הַשֶּׁמֶשׁ כְּבָר נָדָה הַרְבֵּה מִמְּקוֹמָהּ, וּמְשַׁעֲרִים כָּל זֶה בְּעֵת שֶׁיָּחוּל תְּקוּפַת נִיסָן אוֹ תִּשְׁרֵי אוֹ שְׁבוּעַ אַחַת קֹדֶם לָזֶה, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַלָּכָה (ד"ה אין) שֶׁהֶעֱתַקְתִּי אֶת לְשׁוֹן הַלְּבוּשׁ בָּזֶה. וְעַיֵּן בְּאַחֲרוֹנִים שֶׁהִסְכִּימוּ כֻּלָּם לִדְבָרֵי הַלְּבוּשׁ דְּבִמְדִינוֹתֵינוּ שָׁאֵין אָנוּ יוֹשְׁבִין בְּמַעֲרָבָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִכָּנָן רַק נוֹטֶה גַּם כֵּן לְצָפוֹנוֹ, שֶׁיַּעֲמִידוּ כֹּתֶל בֵּית הַכְּנֶסֶת נוֹטֶה קְצָת לְצַד מִזְרָחִית דְּרוֹמִית שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁאָז תַּעֲמֹד מְכֻנָּן כְּנֶגֶד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְקָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְכֵן כָּל מְדִינָה לְפִי תַּחֲנוּתָהּ יַעֲמִידוּ הַבַּיִת הַכְּנֶסֶת לְפִי דַּרְכָּם, וּבְסֵפֶר לֶחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות פ"ד אות סח) יָשַׁב מִנְהַג הָעוֹלָם, וּמִכָּל מָקוֹם מִשְׁמַע מִנַּיהּ גַּם כֵּן שָׁטוּב יוֹתֵר לַעֲשׂוֹת כִּדְבָרֵי הַלְּבוּשׁ, וְאִם מְזַדְּמֵן לְמָקוֹם שֶׁהַכֹּתֶל הוּא כְּנֶגֶד הַמִּזְרָח הוּא מְצַדֵּד פָּנָיו נֶגֶד מִזְרָחִית דְּרוֹמִית, עַיֵּן שָׁם. אַף אִם מְזַדְּמֵן לוֹ שֶׁעוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל בְּצַד דָּרוֹם אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ, לֹא יַעֲשֶׂה כֵּן, שֶׁאָז יִהְיֶה נִרְאֶה כְּהוֹפֵךְ עֹרֶף וְלֹא פָּנִים כְּלַפֵּי אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ, עַיֵּן שָׁם בְּלֶחֶם חֲמוּדוֹת. וְכָתַב בִּפְרִי מְגַדִּים (מש"ז סק"ב) דְּבַמְּקוֹמוֹת שֶׁעוֹשִׂין הַכֹּתֶל מַמָּשׁ נֶגֶד הַמִּזְרָח, טוֹב לַעֲשׂוֹת מְקוֹם הָרַב לִצְפוֹן אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהַדְרִים וְיַחְכִּים, דְּבַדָּרוֹם אִי אֶפְשָׁר לְהַדְרִים וְכַנַּ"ל, וּבְמַקּוֹמוֹת שֶׁעוֹשִׂין כַּלְּבוּשׁ רָאוּי לְהוֹשִׁיב הָרַב לִימִין הָאָרוֹן, (טו) אִם לֹא לְהַסִּיר מַחֲלֹקֶת אַל יַקְפִּיד: (יב) **יְצַדֵּד פָּנָיו וְכוּ'.** וְרַשַׁ"י (ב"ב שם ד"ה דמצדד) פֵּרַשׁ אִיפְכָא שֶׁיַּעֲמֹד לַמִּזְרָח וְיִצַּדֵּד פָּנָיו לַדָּרוֹם אוֹ לַצָּפוֹן, (טו) וְכֵן מִנְהָגֵנוּ וְנָכוֹן הוּא (יג) כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא חָלוּק בַּעֲמִידָתוֹ מִן הַצִּבּוּר. כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (שם) דְּבִמְקוֹמוֹת שֶׁעוֹשִׂין כַּלְּבוּשׁ (הַכֹּתֶל

בְּאוּר הַלָּכָה

א * הָיָה עוֹמֵד אֲחוֹרֵי הַכַּפֹּרֶת וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ו) דְּהֵיכִינוּ בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כֵּן פֵּרַשׁ הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"א). וְלִכְאוֹרָה לָמָּה לֹא פֵּרַשׁ כְּרַשַׁ"י (ל. ד"ה אחורי) דְּהֵיכִינוּ בְּאַמַּת עֶשְׂרָה אַמּוֹת שֶׁבֵּין הַכֹּתֶל מַעֲרָבִי וּבֵין אֲחוֹרֵי הַכַּפֹּרֶת, וְנִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי דְּהָיָה קָשֶׁה לַיהּ לְהַמָּגֵן אַבְרָהָם לָמָּה לֹא נָקַט הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ הָיָה עוֹמֵד בְּמִקְדָּשׁ יְכַוֵּן לְקָדְשֵׁי קָדָשִׁים כִּדְאִיתָא בְּגֶמָרָא (שם), וְעַל כָּרְחֵךְ מְשׁוּם דְּעַתָּה אִסּוּר לְכַוֵּן לְאוֹתוֹ מָקוֹם דְּכֻלָּנוּ טְמֵאֵי מֵתִים וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן תקס"א (משנ"ב סק"ה) וְאִם כֵּן הֵכִי נַמִּי בָּזֶה, וְעַל כֵּן פֵּרַשׁ הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ כּוֹלֵל בָּזֶה כָּל הַצַּד שֶׁנֶּגֶד מַעֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וְאַף דְּזֶה לְכְאוֹרָה נִכְלָל בְּמַה שֶׁאָמַר מִתְּחִלָּה הָיָה עוֹמֵד בִּירוּשָׁלַיִם יַחֲזִיר פָּנָיו לְמַקְדָּשׁ דְּכוֹלֵל מִסְתָּמָא בְּדִבְרֵיהֶן לְכָל רוּחוֹתָיו, יֵשׁ לוֹמַר דְּהָוֵה אָמִינָא כֵּיוָן דְּיֵשׁ אוֹמְרִים בְּגֶמָרָא (כ"ב כה:) דְּשְׁכִינָה בְּמַעֲרָב, אֵין רְאוּי לַעֲמֹד בְּאַחוֹרָיו לְמַעֲרָב וּלְהַשְׁתַּחֲוֹת נֶגֶד מִזְרָח וְהַאי יַחֲזִיר פָּנָיו קַאֵי רַק אִם עוֹמֵד בְּמִזְרָח צָפוֹן וְדָרוֹם, קַמַשְׁמַע לַן דְּלֹא קָיְמָא לַן הָכִי:

ב * אֵין עוֹשִׂין מְקוֹם הָאָרוֹן וְכוּ' רַק מְכֻנָּנִין נֶגֶד אֶמְצַע הַיּוֹם. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק יא). וְהֵא לְךָ לְשׁוֹן הַלְּבוּשׁ, וְדַע שֶׁכָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵלּוּ אֲשֶׁר אָנוּ שׁוֹכְנִים בָּהֶם כֻּלָּם הֵם כְּנֶגֶד מַעֲרָבִית צְפוֹנִית שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאֵינָם מְכֻנָּנִים בְּמַעֲרָבָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מַמָּשׁ, לְפִיכָךְ נִרְאֶה לִי שֶׁסּוֹב וְנָכוֹן הוּא כְּשֶׁעוֹשִׂין בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁיְּהֵא שֶׁיַּעֲשׂוּ שֶׁעוֹשִׂין שָׁם הָאָרוֹן וּמִתְפַּלְּלִין כְּנֶגְדּוֹ שֶׁתְּהֵא נוֹטֶה קְצָת לְצַד מִזְרָחִית דְּרוֹמִית, וְאָז נַעֲמֹד מְכֻנָּן כְּנֶגֶד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּירוּשָׁלַיִם וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְקָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְגַם עַל יְדֵי זֶה לֹא נְחַזִּיק יְדֵי הַמִּינִים שֶׁיֹּאמְרוּ אָנוּ מִתְפַּלְּלִין נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ כְּמוֹתָם. וּבְאֵיזֶה אֹפֶן נַעֲמִידֶנָּה בְּאֹפֶן הָאֲרָצוֹת, נִרְאֶה לִי שֶׁנַּעֲמִידֶנָּה בְּאֹפֶן שֶׁבְּיוֹם תְּקוּפַת נִיסָן אוֹ תְּקוּפַת תִּשְׁרֵי אוֹ סְמוּךְ לָהֶן בְּשִׁשָּׁה אוֹ בְּשִׁבְעָה יָמִים כְּשֶׁתְּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ בְּבֹקֶר תִּהְיֶה נִכְנָסֶת בַּחַלּוֹן שֶׁבְּאֶמְצַע כֹּתֶל הַמִּזְרָח מִן הַבַּיִת הַכְּנֶסֶת, וְיָכֶה הַנִּצּוֹץ כְּנֶגְדּוֹ עַל הַכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי נוֹטֶה הַנִּצּוֹץ מִן אֶמְצַע כֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי לְצַד דָּרוֹם רְחוֹק מִן הָאֶמְצַע, בְּאֹפֶן שֶׁכְּמוֹ חֲצִי שָׁעָה אוֹ שָׁעָה אַחַר הַזְּרִיחָה תַּגִּיעַ אֶל אֶמְצַע הַכֹּתֶל מַמָּשׁ מוּל חַלּוֹן הַמִּזְרָחִי, וּבֵית הַכְּנֶסֶת כָּזוֹ וַדַּאי הִיא עוֹמֶדֶת מַמָּשׁ בְּאֵלּוּ הָאֲרָצוֹת נֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. אֲבָל אִם נַעֲמִידֶנָּה בְּאֹפֶן שֶׁשֶּׁחוֹזֶרֶת הַחַמָּה בֵּיצִים הַנַּ"ל בַּחַלּוֹן הַמִּזְרָחִי יָפָה נִצּוֹץ הַשֶּׁמֶשׁ בַּכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי מַמָּשׁ נֶגֶד הַזְּרִיחָה, וְהוּא מַמָּשׁ כְּנֶגֶד מִזְרָח וְזֶהוּ חֵקֶם לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְגַם לֹא נִשְׁתַּנָּה נֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ רַק בְּצִדָּם, לְפִיכָךְ לֹא נַעֲמֹד בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּאֹפֶן זֶה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ וְעַיֵּן שָׁם עוֹד. וְכָתַב הַבַּ"ח (ס"ג) דְּכָל דִּבְרֵיהֶן נִכְלָלִין בְּמַה שֶּׁכָּתַב בְּהַגָּהַת שֻׁלְחָן עָרוּךְ (שלטי הגבורים כ: אות ג), דְּמִכְּוָנִים כְּנֶגֶד אֶמְצַע הַיּוֹם, וְכֵן מַשְׁמַע בְּפֵרוּשָׁה (סק"ד) וּבְמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק"ד):

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): (ד) גְּמָרָא (ל.) וְעַיֵּן הַגְּרָקָא בְּרַא"ש (פ"ד סי' יט): **ב** (ס) בְּאוּר הַגְּרַ"א וְכֵן מַשְׁמַע מֵאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ב): (ו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): (ז) פְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט): (ס) פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ג): (ע) פְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (שם): (י) ט"ז (סק"א) וְחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל כב סי' י): (יא) שֻׁלְחַן שְׁלֹמֹה (ס"א): (יב) ט"ז (שם) וְחַיֵּי אָדָם (שם) וְהַגְּרַ"ז (ס"ג) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"ב), דְּלֹא כְּהַחוֹלְקִין: (יג) כְּהוּא דְּבָאר הַיטֵב (סק"ג) וְכֵן פָּסַק בְּמָגֵן גִּבּוֹרִים (שם סק"ג) וְכֵן מוֹכִיחַ בְּמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ב': (יד) מְלֶבּוּשׁ (ס"ג): (טו) אֲלִיָּה רַבָּה (סק"ג): (טז) פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ה): (יז) ט"ז (סק"ג) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכשו"ע הרב לא חילק בין מתפלל בביהכ"נ למתפלל ביחיד.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah